

Атестаційний процес: нормативна база

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ДИСЕРТАЦІЙ ТА АВТОРЕФЕРАТІВ ДИСЕРТАЦІЙ

(розроблено на підставі ДСТУ 3008–95 «Документи.
Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення»)

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора, кандидата наук готується у вигляді спеціально підготовленої наукової праці на правах рукопису у твердому переплетенні. Якщо захищається дисертація у вигляді опублікованої монографії, то ця монографія повинна відповідати вимогам до дисертації.

Назва дисертації повинна бути лаконічною, без скорочень, відповідати обраній науковій спеціальності та суті вирішеної наукової проблеми (завдання), вказувати на мету і предмет дисертаційного дослідження та його завершеність.

У дисертації необхідно стисло, логічно й аргументовано викладати зміст і результати досліджень, уникати бездоказових тверджень і тавтологій.

При написанні дисертації здобувач повинен обов'язково робити посилання на публікації інших авторів.

2. СТРУКТУРА ДИСЕРТАЦІЇ

2.1 Структура дисертації повинна мати такі структурні елементи:

- титульний аркуш;
- зміст;
- перелік умовних позначень (за необхідності);
- основну частину, вступ, розділи, висновки;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

Кожний структурний елемент починається з нової сторінки.

3. ВИМОГИ ДО СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ

3.1 Титульний аркуш

Титульний аркуш дисертації оформляється за встановленою формою (додаток 1).

3.2 Зміст

Зміст повинен містити назви структурних елементів, заголовки (за їх наявності) із зазначенням нумерації та номери їх початкових сторінок.

3.3 Перелік умовних позначень

Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів подається (за необхідності) у вигляді окремого списку.

Терміни, скорочення, символи, позначення і таке інше, які повторюються не більше двох разів, до переліку не вносяться, а розшифровка таких, що внесені до переліку, наводиться у тексті при їх першому згадуванні.

3.4 Основна частина

У вступі подається загальна характеристика дисертації в такій послідовності:

- актуальність теми;
- зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами;
- мета і задачі дослідження;
- методи дослідження;
- наукова новизна одержаних результатів;
- практичне значення одержаних результатів;
- особистий внесок здобувача;

- апробація результатів дисертації;
- публікації.

3.4.1 Актуальність теми

Актуальність теми та доцільність дисертаційного дослідження для розвитку відповідної галузі науки чи виробництва обґрунтовують шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаннями проблеми. Висвітлення актуальності повинно бути небагатослівним, визначати сутність наукової проблеми (завдання).

3.4.1.2 Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Вказується, в рамках яких програм, тематичних планів і наукових тематик, зокрема галузевих та/або державних, виконувалося дисертаційне дослідження, із зазначенням номерів державної реєстрації науково-дослідних робіт і найменування організації, де виконувалася робота.

3.4.1.3 Мета і задачі дослідження

Формулюється мета роботи і задачі, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. Мета повинна бути сформульована таким чином, щоб указувати на об'єкт і предмет дослідження.

Об'єкт дослідження — це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для дослідження.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага дисертанта, оскільки предмет дослідження змістовно визначає тему (назву) дисертаційної роботи.

3.4.1.4 Методи дослідження

Перераховують використані наукові методи та змістовно визначають, що саме досліджувалось кожним методом. Вибір методів дослідження повинен забезпечити достовірність отриманих результатів і висновків.

3.4.1.5 Наукова новизна одержаних результатів

Викладаються аргументовано, коротко та чітко наукові положення, які виносяться на захист, зазначаючи відмінність одержаних результатів від відомих раніше та ступінь новизни одержаних результатів (вперше одержано, удосконалено, дістало подальший розвиток).

3.4.1.6 Практичне значення одержаних результатів

Надаються відомості про використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх використання. Відзначаючи практичну цінність одержаних результатів, необхідно подати інформацію про ступінь їх готовності до використання або масштабів використання.

Відомості про впровадження результатів досліджень необхідно подавати із зазначенням найменувань організацій, в яких здійснено впровадження, форм реалізації та реквізитів відповідних документів.

3.4.1.7 Особистий внесок здобувача

Зазначається конкретний особистий внесок здобувача в опубліковані зі співавторами наукові праці, в яких наведені ідеї та результати розробок, що використанні в дисертації із зазначенням найменувань організацій, в яких вони проводилися.

3.4.1.8 Апробація результатів дисертації

Зазначається, на яких наукових конференціях, конгресах, симпозіумах, школах оприлюднено результати досліджень, викладені у дисертації.

3.4.1.9 Публікації

Вказується кількість наукових праць, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації, а також кількість праць, які додатково відображають наукові результати дисертації.

3.4.2 Розділи дисертації

Розділи дисертації, як правило, містять у себе підрозділи (нумерація складається з двох чисел, відокремлених крапкою), пункти (нумерація – з трьох чисел), підпункти (нумерація – з чотирьох чисел). Приклад нумерації розділу, підрозділу, пункту, підпункту наведено в додатку 4.

У кінці кожного розділу формулюються висновки зі стислим викладенням наведених у розділі наукових і практичних результатів.

У першому розділі здобувач окреслює основні етапи наукової думки за розв'язуваною проблемою (завданням). Стисло, критично висвітлюючи роботи попередників, здобувач окреслює основні етапи розвитку наукової думки за своєю проблемою. Стисло, критично висвітлюючи роботи попередників, здобувач повинен вирізнити ті питання, що залишились невирішеними і, отже, визначити своє місце у розв'язанні проблеми (завдання). Загальний обсяг огляду літератури не повинен перевищувати 20 % обсягу основної частини дисертації.

У другому розділі обґрунтовується вибір напрямку досліджень, викладається загальна методика проведення дисертаційного дослідження, наводяться методи вирішення задач та їх порівняльні оцінки. Описуються основні тенденції, закономірності, методи розрахунків, гіпотези, що розглядаються, принципи дії і характеристики використаних програм та/або апаратних засобів, лабораторних та/або інструментальних методів і методик, оцінки похибок вимірювань та ін.

У наступних розділах описується хід дослідження, умови та основні етапи експериментів, з вичерпною повнотою викладаються результати власних досліджень здобувача, як вони одержані, та в чому полягає їх новизна. Здобувач повинен дати оцінку повноти вирішення поставлених задач, оцінку достовірності одержаних результатів (характеристик, параметрів) та порівняти одержані результати з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних дослідників, обґрунтувати необхідність додаткових досліджень.

3.4.3 Висновки

У висновках викладаються здобуті у дисертації найбільш важливі наукові та практичні результати, які сприяли розв'язанню наукової проблеми (завдання). У висновках необхідно наголосити на кількісних показниках одержаних результатів та обґрунтуванні достовірності результатів. Далі формулюються рекомендації щодо наукового та практичного використання одержаних результатів.

3.5 Список використаних джерел

Список використаних джерел формується одним із таких способів:

- у порядку появи посилань у тексті;
- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків;
- у хронологічному порядку.

3.6 Додатки

До додатків включається допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття дисертації:

- проміжні математичні доведення, формули та розрахунки;
- таблиці допоміжних цифрових даних;
- протоколи й акти випробувань, впровадження, розрахунки економічного ефекту;
- інструкції та методики, опис алгоритмів і програм вирішення задач за допомогою електронно-обчислювальних засобів, які розроблені у процесі виконання дисертаційної роботи;
- ілюстрації допоміжного характеру.

Додатки можуть бути надані у вигляді окремої частини (том, книга). Обсяг додатків не повинен перевищувати обсягу дисертації.

4. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ

Дисертація на правах рукопису оформляється відповідно до державних стандартів України ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення», ДСТУ 3582-97 «Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові у бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила», ГОСТ 7.12-93 «Система стандартів по інформації, бібліотечному та видавничому делу. Библиографическая запись. Сокращение слов на русском языке. Общие требования и правила», ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання», ДСТУ 6095:2009 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Правила скорочення заголовків і слів у заголовках публікації» (ГОСТ 7.88–2003, MOD), ДСТУ 7093:2009 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Скорочення слів і словосполук, поданих іноземними європейськими мовами».

Тексти основної частини дисертації є основним текстом дисертації. До основного тексту не входять таблиці та ілюстрації, які повністю займають площу сторінки.

Обсяг основного тексту дисертації визначається вимогами пунктів 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 423 від 7 березня 2007 року (зі змінами), і вираховується авторськими аркушами.

Авторський аркуш – умовна одиниця виміру обсягу текстового та ілюстративного видання. Один авторський аркуш дорівнює 40 тис. друкованих знаків, враховуючи цифри, розділові знаки, проміжки між словами, що складає близько 22 сторінок друкованого тексту при оформленні дисертації за допомогою комп'ютерної техніки з використанням текстового редактора Word: шрифт – Times New Roman, розмір шрифту – 14 pt, міжрядковий інтервал – 1,5.

Дисертація у вигляді опублікованої монографії повинна відповідати вимогам державних стандартів з бібліотечної та видавничої справи.

5. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ АВТОРЕФЕРАТУ ДИСЕРТАЦІЇ

5.1 Загальні вимоги до автореферату

Призначення автореферату — ознайомлення наукових працівників з основними ідеями та висновками дисертації, внеском здобувача у розробку та вирішення наукової проблеми (завдання), з результатами досліджень та структурою дисертаційного дослідження. Автореферат має ґрунтовно розкривати зміст дисертації, в ньому не повинно бути надмірних подробиць, а також інформації, якої немає в дисертації. Використання мов визначається вимогами пункту 15 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» та пункту 3.5. «Положення про спеціалізовані вчені ради», затвердженого наказом ВАК України від 29.08.2000 р. № 429, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 14.12.2000 р. за № 918/5139 (зі змінами).

5.2 Структура автореферату

Структурно автореферат складається із загальної характеристики роботи, основного змісту роботи, висновків, списку опублікованих праць за темою дисертації та анотацій.

Загальна характеристика роботи повинна містити елементи вступу дисертації, а також інформацію щодо структури дисертації (наявність вступу, певної кількості розділів, додатків), повного обсягу дисертації в сторінках, а також обсягу, що займають ілюстрації, таблиці, додатки (із зазначенням їх кількості), список використаних джерел (із зазначенням кількості найменувань).

Основний зміст автореферату повинен містити стисло викладений зміст дисертації за розділами.

Висновки повинні співпадати із загальними висновками дисертації.

Список опублікованих праць за темою дисертації подається відповідно до вимог державного стандарту з обов'язковим наведенням прізвищ усіх співавторів. Праці розташовуються у такому порядку:

- наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації;
- опубліковані праці апробаційного характеру;
- опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Анотація повинна містити інформацію про зміст та результати дисертаційної роботи. Викладення матеріалу в анотації повинно бути стислим і точним. Належить використовувати синтаксичні конструкції, притаманні мові ділових документів. Необхідно використовувати стандартизовану термінологію, уникати маловідомих термінів і символів.

При підготовці анотації вказуються: прізвище та ініціали здобувача; назва дисертації; вид дисертації (на правах рукопису, монографія) і науковий ступінь, на який претендує здобувач; спеціальність (шифр і назва); найменування установи, де відбудеться захист; місто, рік; зміст анотації. Приклад анотації наведено у додатку 4.

Наприкінці кожної анотації наводяться ключові слова відповідною мовою. Сукупність ключових слів повинна відображати поза контекстом основний зміст наукової праці. Кількість ключових слів становить від п'яти до п'ятнадцяти. Ключові слова подають у називному відмінку, друкують в рядок, через кому.

5.3 Правила оформлення автореферату

Автореферат оформляється відповідно до державних стандартів України ДСТУ 3008–95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення», ДСТУ ГОСТ 7.9:2009 (ІСО 214–76) «Система стандартів по інформації, бібліотечному и издательскому делу. Реферат и аннотация. Общие требования» (ГОСТ 7.9–95 (ІСО 214–76), ІДТ). Обсяг автореферату дисертації визначається вимогами пункту 15 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника». До обсягу автореферату не входять обкладинка автореферату, список опублікованих автором праць, анотації.

Структурні частини автореферату не нумеруються, їх назви друкують великими літерами.

Автореферат друкується з використанням шрифтів текстового редактора Word розміру 14 pt з одинарним міжрядковим інтервалом, залишаючи поля таких розмірів: верхнє, лівє і нижнє – 20 мм, праве – 10 мм.

Сторінки автореферату нумеруються, починаючи з першої сторінки, де міститься загальна характеристика роботи. Номери сторінок проставляються арабськими цифрами у центрі верхнього поля.

Сторінка 1 обкладинки автореферату оформляється відповідно до додатку 2. Сторінка 2 обкладинки автореферату оформляється відповідно до додатку 3. На сторінці 3 обкладинки автореферату повинні бути вказані вихідні відомості відповідно до державних стандартів з бібліотечної та видавничої справи.

Автореферат дисертації видається друкарським способом у вигляді брошури тиражем не менше 100 примірників. Текст друкується на обох сторонах аркуша формату А5 (148x210 мм).

Додаток 1
до Вимог до оформлення дисертації
та автореферату дисертації

ТИТУЛЬНИЙ АРКУШ ДИСЕРТАЦІЇ

Відомче підпорядкування

Назва установи, організації, де виконувалася дисертація

На правах рукопису

ПРИЗВИЩЕ, ІМ'Я, ПО БАТЬКОВІ

Гриф
Прим. №
УДК _____
(індекс)

НАЗВА ДИСЕРТАЦІЇ

Шифр та назва спеціальності
(відповідно до Переліку наукових спеціальностей)

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата (доктора) _____

_____ наук
(галузь наук)

Науковий керівник (консультант)

(Прізвище, ім'я, по батькові,
науковий ступінь, вчене звання)

Місто – рік

Примітка. Відомості щодо грифа секретності та напис «Прим. № _____» наводять за необхідності.

Додаток 2
до Вимог до оформлення дисертації
та автореферату дисертації

СТОРІНКА 1 ОБКЛАДИНКИ АВТОРЕФЕРАТУ

Відомче підпорядкування

Назва установи, організації,
спеціалізована вчена рада якої прийняла дисертацію до захисту

ПРИЗВИЩЕ, ІМ'Я, ПО БАТЬКОВІ

Гриф
Прим. №
УДК _____
(індекс)

НАЗВА ДИСЕРТАЦІЇ

Шифр та назва спеціальності
(відповідно до Переліку наукових спеціальностей)

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата (доктора) _____
_____ наук
(галузь наук)

Місто – рік

Примітка. Відомості щодо грифа секретності та напис «Прим. №__» наводять за необхідності.

Додаток 3
до Вимог до оформлення дисертації
та автореферату дисертації

СТОРІНКА 2 ОБКЛАДИНКИ АВТОРЕФЕРАТУ

Дисертацією є _____
(на правах рукопису, монографія)

Робота виконана в _____
(назва організації, відомча підпорядкованість)

Науковий керівник (консультант) _____
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи, посада)

Офіційні опоненти:

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи, посада)

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи, посада)

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові, місце роботи, посада)

Захист відбудеться « _____ » _____ 20 ____ р. о _____ годині на засіданні
спеціалізованої вченої ради _____
(шифр ради, назва установи, у якій створена рада, адреса)

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці _____
(назва установи, адреса)

Автореферат розісланий « _____ » _____ 20 ____ р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради _____
(підпис) _____ (ініціали, прізвище)

ПРИКЛАДИ

Приклад нумерації розділу, підрозділу, пункту, підпункту:

**РОЗДІЛ 5
ФАЗОВІ ПЕРЕХОДИ В ФАЛЬКОГЕНІДНИХ
НАПІВПРОВІДНИКАХ**

- 5.1 Вплив політипії на фазові переходи
- 5.1.1 Структурні модифікації шаруватих кристалів
- 5.1.1.1 Сегнетоелектричний фазовий перехід у кристалах

Приклад анотації:

АНОТАЦІЯ

Йовенко І.О. Пролонгована регіональна анестезія при операціях на верхній кінцівці в травматології-ортопедії. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.30 – анестезіологія та інтенсивна терапія. – Донецький національний медичний університет ім. М. Горького МОЗ України, Донецьк, 2010.

Зміст анотації